

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 24. 6. 2014
COM(2014) 387 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Nové smerovanie oblasti európskej obrany

**Plán vykonávania oznámenia COM(2013) 542;
Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a efektívnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti**

1. Úvod

Komisia predložila v júli 2013 ako príspevok na zasadnutí Európskej rady v decembri 2013 oznámenie COM(2013) 542 s názvom „Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a účinnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti“. Zároveň oznámila podrobný plán jeho vykonávania s konkrétnymi opatreniami a časovým rámcom pre oblasti vymedzené v tomto oznámení. Touto správou si Komisia plní tento záväzok.

Európska rada vo svojich záveroch z decembra 2013, v rámci ktorých zároveň schválila závery Rady z 25. novembra 2013, toto oznámenie uvítala a rozhodla, že v júni 2015 skontroluje pokrok dosiahnutý vo všetkých príslušných oblastiach. Komisia vníma závery Európskej rady ako základ pre realizáciu týchto cieľov:

- vnútorný trh v oblasti obrany, na ktorom môžu európske spoločnosti pôsobiť voľne a bez diskriminácie vo všetkých členských štátoch;
- bezpečnosť režimu dodávok v celej EÚ, pri ktorej majú ozbrojené sily istotu dostatočných dodávok za akýchkoľvek podmienok a bez ohľadu na to, v ktorom členskom štáte majú ich dodávatelia sídlo;
- prípravná akcia pre výskum súvisiaci s SBOP na preskúmanie potenciálu európskeho výskumného programu, ktorý môže v budúcnosti, okrem využívania všetkých možných synergií medzi existujúcim výskumom v civilnej oblasti a v oblasti obrany, zahŕňať aj oblasť bezpečnosti a obrany; a
- priemyselná politika, ktorou sa podporuje konkurencieschopnosť európskych odvetví obrany a ktorá prispieva k tomu, že všetky spôsobilosti, ktoré Európa potrebuje na zaručenie vlastnej bezpečnosti, má k dispozícii za dostupné ceny.

V správe sa v záujme realizácie týchto cieľov stanovuje plán vykonávania činností vymedzených v oznámení. Zahŕňa širokú škálu akcií vyplývajúcich z rôznych politík, ktoré však často vzájomne súvisia: zvyšovaním bezpečnosti dodávok medzi členskými štátmi sa napríklad uľahčí cezhraničný prístup na trh spoločnostiam pôsobiacim v odvetví obrany; lepšou normalizáciou sa posilní interoperabilita a otvorenosť trhu; spoločnou certifikáciou sa dosiahne zníženie nákladov a zlepšenie konkurencieschopnosti odvetvia atď. Spoločne sa týmito opatreniami prispeje k zefektívneniu európskeho odvetvia obrany a bezpečnosti, a tým k posilneniu spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP)¹ Únie.

Komisia bude úzko spolupracovať s členskými štátmi, Európskou službou pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) a Európskou obrannou agentúrou (EDA) pri príprave, ako aj realizácii týchto

¹ Akcie stanovené v tomto pláne nemajú žiadny vplyv na rozpočet EÚ nad rámec rozpočtových prostriedkov stanovených v oficiálnom finančnom pláne Komisie a sú v súlade s príslušnými európskymi programami zahrnutými vo VFR na obdobie rokov 2014 – 2020. Každá akcia uvedená v tomto pláne súvisí a je v súlade s príslušnými finančnými nástrojmi stanovenými vo viacročnom finančnom rámci.

akcií. K tejto činnosti patria pravidelné stretnutia na strategickej úrovni s cieľom realizovať plán vykonávania ako celok, a konzultácie na technickej úrovni v prípade konkrétnych akcií. Súčasne bude Komisia pokračovať v pravidelnom informovaní členských štátov prostredníctvom príslušných orgánov Rady, riaditeľov pre oblasť obrannej politiky a agentúry EDA. Zároveň sa budú vykonávať pravidelné konzultácie s Európskym parlamentom a daným odvetvím.

Európska rada uznala potrebu väčšej spolupráce v oblasti európskej obrany pri plnej komplementárnosti s NATO. Komisia prostredníctvom vykonania tohto oznámenia prispeje k silnému priemyselnému základu pre túto spoluprácu.

2. Plán vykonávania

2.1 Vnútorý trh

Monitorovanie trhu

Monitorovanie trhu je dôležité z dôvodu správneho uplatňovania smernice o verejnom obstarávaní v oblasti obrany 2009/81/ES a hodnotenia vplyvu tejto smernice. Dôležité je tiež meranie pokroku priemyselnej politiky Komisie v tomto sektore.

Prístup a výsledky

Komisia bude systematicky posudzovať verejné obstarávanie uverejnené v Tenders Electronic Daily (TED) Európskej únie a v štatistických správach, ktoré posielajú členské štáty. To zahŕňa kvantitatívnu, ako aj kvalitatívnu analýzu. Komisia bude súbežne monitorovať verejné obstarávanie v oblasti obrany a bezpečnosti, ktoré nie je uverejňované v TED, okrem iného prostredníctvom špecializovanej tlače a informácií poskytovaných subjektmi na trhu.

Tieto činnosti prispejú k správne uplatňovaniu smernice 2009/81/ES. Zároveň tvoria základ pre správu o jej vykonávaní, ktorú má Komisia povinnosť zaslať Európskemu parlamentu a Rade do augusta 2016.² Komisia v tejto správe vyhodnotí, do akej miery „sa podarilo dosiahnuť ciele tejto smernice vzhľadom na fungovanie vnútorného trhu a na rozvoj európskeho trhu v oblasti obrany a európskej obrannej technologickej a priemyselnej základne so zreteľom, okrem iného, na situáciu malých a stredných podnikov...“

Objasnenie určitých výnimiek

Pre účinnosť smernice 2009/81/ES je dôležité správne použitie výnimiek z rozsahu jej pôsobnosti. V tejto súvislosti je obzvlášť relevantný predaj medzi vládami [článok 13 písm. f)] a nákup na základe medzinárodných dohôd [článok 12 písm. a)] a prostredníctvom medzinárodných organizácií [článok 12 písm. c)], pretože sa týkajú významných častí trhu.

² Článok 73 smernice 2009/81/ES.

Prístup a výsledky

Predaj medzi vládami: Komisia v decembri 2013 začala skúmať predaj medzi vládami v Európe. Ďalším krokom bude zorganizovanie dvoch seminárov Komisiou a členskými štátmi na jeseň 2014. Na ich základe Komisia vypracuje usmernenie o používaní výnimky. Plánovaný dátum dokončenia tohto usmernenia je začiatok roka 2015.

Medzinárodné dohody a organizácie: V roku 2015 sa začne práca na objasnení týchto prvkov, ktorá sa bude riadiť rovnakým prístupom. Doplňa ju priame diskusie s NSPA (podporná agentúra NATO) a OCCAR (Organizácia pre spoluprácu v oblasti vyzbrojovania). Plánovaný dátum dokončenia tohto usmernenia je koniec roka 2015.

Kompenzácie

Požiadavky na hospodárske kompenzácie sú bez ohľadu na ich označenie v rozpore so zásadami Zmluvy o EÚ, ako aj s účinnými metódami obstarávania. Komisia pracuje na rýchлом ukončení tejto praxe a na podpore iných, nediskriminačných opatrení zameraných na uľahčenie cezhraničného prístupu malých a stredných podnikov (MSP) na trh.

Prístup a výsledky

Komisia už niekoľko rokov spolupracovala s členskými štátmi na revízii vnútroštátnych pravidiel týkajúcich sa kompenzácie. Táto činnosť sa vykonávala súbežne s transpozíciou smernice o verejnom obstarávaní v oblasti obrany a pokračuje sa v nej s tými členskými štátmi, ktoré ešte nezrevidovali svoje právne predpisy týkajúce sa kompenzácií. Komisia bude súbežne monitorovať postupy členských štátov v oblasti verejného obstarávania a podľa potreby zasiahne s cieľom zabrániť neodôvodneným diskriminačným požiadavkám.

Komisia zároveň podporí alternatívy kompenzácií na uľahčenie cezhraničného prístupu MSP na trh. V záujme dosiahnutia tohto cieľa zorganizovala Komisia vo februári 2014 seminár so zainteresovanými stranami. Tento dialóg bude pokračovať. Komisia v tejto súvislosti plánuje, že spoločne s členskými štátmi a daným odvetvím (systémoví integrátori a MSP) vytvorí ad hoc poradnú skupinu, ktorá bude identifikovať možnosti podpory cezhraničných dodávateľských reťazcov. Komisia bude tiež osobitne monitorovať uplatňovanie ustanovení smernice 2009/81/ES o uzatváraní zmlúv so subdodávateľmi. Európskej rade sa v júni 2015 môžu predkladať iniciatívy o spôsobe zlepšenia prístupu MSP na trh.

Bezpečnosť dodávok

Bezpečnosť dodávok je zásadne dôležitá pre efektívnosť ozbrojených síl a správne fungovanie vnútorného trhu. Ide o širšiu koncepciu, v ktorej môže byť zahrnutý široký rozsah rôznych priemyselných, technologických, právnych a politických aspektov.

Prístup a výsledky

Plán pre komplexný režim bezpečnosti dodávok v celej EÚ: Komisia v súlade s oznámením a žiadosťou Európskej rady, „aby spoločne s členskými štátmi a v spolupráci s vysokou

predstaviteľkou a Európskou obrannou agentúrou vypracovala plán pre komplexný režim bezpečnosti dodávok v celej EÚ“;

- a) vypracuje prehľad oblastí, ktoré by mali byť zahrnuté do tohto režimu, a súčasných nástrojov týkajúcich sa bezpečnosti dodávok;
- b) bude viesť rozsiahle konzultácie s členskými štátmi;
- c) určí možné opatrenia v oblastiach: 1) dodávok medzi členskými štátmi; 2) dodávok členských štátov z tretích krajín a 3) kontroly priemyselných a technologických aktív v EÚ, ktoré sú všetky kľúčovými prvkami komplexného režimu bezpečnosti dodávok.

Plán bude dokončený pred zasadnutím Európskej rady v júni 2015, a to súbežne s týmito akciami:

Transfery v odvetví obrany: V smernici 2009/43 sa zaviedol systém udeľovania licencií na uľahčenie pohybu výrobkov obranného odvetvia v rámci vnútorného trhu. Komisia začala v januári 2014 realizovať štúdiu o spôsobe podpory využívania hlavných nástrojov smernice (všeobecné licencie a certifikácia spoločností pôsobiacich v oblasti obrany) zo strany vnútroštátnych orgánov a odvetvia. Komisia v prvom kroku rozšírila rozsah databázy Certider³, aby členským štátom umožnila lepšie informovať zainteresované strany o certifikovaných podnikoch a vydaných všeobecných licenciách. Ďalšie opatrenia navrhne Komisia s cieľom posilniť vykonávanie smernice na základe výsledkov štúdie, ktoré sa očakávajú v júli 2014.

Začiatkom roka 2015 sa začne realizácia komplexnejšieho hodnotenia tejto smernice. Toto hodnotenie bude tvoriť základ správy o vykonávaní smernice, ktorú má Komisia povinnosť zaslať Európskemu parlamentu a Rade do júna 2016.

Kontrola aktív: Kontrola priemyselných a technologických aktív môže byť v oblasti obrany a bezpečnosti zásadne dôležitá pre bezpečnosť dodávok strategicky dôležitých spôsobilostí. Niektoré členské štáty majú zavedené mechanizmy na kontrolu investícií v tomto sektore. Napriek tomu môže prístup len na úrovni daného štátu brzdiť cezhraničnú spoluprácu priemyslu a otvorenie trhov členských štátov v oblasti obrany hospodárskej súťaži v rámci celej EÚ. Na prehlbenie vnútorného trhu bude preto možno potrebný európsky prístup. Takisto môže byť potrebné zaistiť príslušnú úroveň európskej autonómie v oblasti obrany a bezpečnosti.

Komisia vzhľadom na tieto skutočnosti vydá zelenú knihu o možných nedostatkoch súčasného systému na kontrolu aktív a preskúma možnosti postupu v rámci celej EÚ vrátane mechanizmov oznamovania a konzultácie medzi členskými štátmi. Plánovaným dátumom prijatia zelenej knihy je koniec tohto roka.

³ Register certifikovaných podnikov obranného priemyslu (Certider). Ďalšie informácie sú k dispozícii na webovej stránke: <http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/defence/certider/>

Komisia plánuje zapojiť zainteresované strany od samého začiatku a v súvislosti s prípravou zelenej knihy s nimi nadviazať rozsiahlu konzultáciu.

2.2 Podporovanie konkurencieschopnejšieho odvetvia obrany

Normalizácia a certifikácia

Komisia podporuje agentúru EDA vo vypracovávaní spoločného prístupu k normalizácii a certifikácii. Toto sa musí uskutočniť so súhlasom členských štátov, pričom sa v celom rozsahu zohľadní národná suverenita a zaistí sa, aby nedošlo k duplicitě s NATO.

Prístup a výsledky

Normalizácia: konzultujúc s Komisiou pripravuje agentúra EDA nový postup pre vypracovávanie noriem v oblasti obrany a hybridných noriem v Európe, ktoré budú štruktúrovaným a nebyrokratickým spôsobom spájať súčasné vnútroštátne, európske a medzinárodné (napr. NATO) mechanizmy normalizácie. Táto metodika vychádza z aktívneho prístupu, pri ktorom sa využíva pomoc národných expertov, ktorí monitorujú vývoj v európskej normalizácii v oblasti obrany a vypracovávajú odporúčania v záujme riešenia prípadných vznikajúcich špecifických problémov. K tomuto procesu prispieva Komisia svojimi odbornými znalosťami v oblasti civilnej normalizácie.

Komisia zároveň určí spoločné normy, ktorými je možné podporiť európske projekty v konkrétnych oblastiach. Napríklad v spoločnom prostredí na výmenu informácií v námornej oblasti EÚ (CISE) (ktoré je predmetom diskusie v oddiele 2.4) sa v spoločných normách zriadi spoločný model údajov potrebný na zaistenie účinnej komunikácie medzi jednotlivými vnútroštátnymi informačnými systémami pre námorný dozor.

Certifikácia: Komisia v spojení s Európskou agentúrou pre bezpečnosť letectva (EASA) bude naďalej podporovať agentúru EDA a členské štáty v harmonizovaní požiadaviek na vojenskú letovú spôsobilosť, aby sa dosiahla, pokiaľ možno, konvergencia vojenského certifikačného systému s uplatniteľnými civilnými požiadavkami. Komisia bude spoločne s agentúrou EASA naďalej podporovať využívanie civilných skúseností a noriem agentúry EASA pri certifikácii vojenských výrobkov v spolupráci s agentúrou EDA a členskými štátmi.

S cieľom znížiť náklady a zamedziť duplikácii a s cieľom umožniť spoločnú prevádzku civilného a vojenského letectva v neoddelenom vzdušnom priestore by agentúra EASA mohla byť poverená spoločnou európskou civilnou certifikáciou určitých vojenských výrobkov, v prípade ktorých si to výrobcovia a členské štáty želajú, pričom členské štáty budú naďalej zodpovedné za certifikáciu vojenských systémov používaných na palube.

Komisia v koordinácii s agentúrou EASA vymedzí na základe žiadostí predložených v rámci odvetvia niektoré pilotné prípady s cieľom zapojiť agentúru EASA do civilnej certifikácie výrobkov s dvojakým použitím, čo povedie k nákladovo efektívnejšiemu a jednoduchšiemu

prístupu, ako je to v prípade určitých systémov diaľkovo pilotovaných lietadiel (RPAS), ktoré predstavujú čoraz významnejšiu časť budúcich leteckých výrobkov⁴. Kroky podnikané na účely realizácie takéhoto prístupu budú vychádzať z analýzy uskutočniteľnosti s cieľom preskúmať následky pre agentúru EASA v oblasti zdrojov, ako aj právne a bezpečnostné aspekty vyplývajúce z rozdelenia zodpovednosti medzi civilnými orgánmi/orgánmi EÚ a vojenskými /vnútroštátnymi orgánmi.

Suroviny

Narastajúcim problémom pre európske hospodárstvo je prístup k surovinám. Tento problém rieši stratégia EÚ v oblasti surovín, ktorej súčasťou je nedávno revidovaný zoznam kritických surovín⁵.

Prístup a výsledky

Mnohé z týchto materiálov, ako sú napríklad vzácne zeminy a germánium, predstavujú zároveň dôležité vstupné materiály pre obranné aplikácie (ako napríklad laserové zameriavače). Komisia bude preto monitorovať suroviny, ktoré sú pre sektor obrany zásadne dôležité. Túto analýzu uskutoční Spoločné výskumné centrum Komisie v úzkej spolupráci s agentúrou EDA a odvetvím. Jej dokončenie sa plánuje na polovicu roku 2015, pričom táto analýza môže pripraviť základ pre možné budúce politické opatrenia v tejto oblasti.

MSP, klastre a regióny

Európska rada zdôraznila význam podpory regionálnych sietí MSP a strategických klastrov. Komisia zavedie opatrenia na podporu týchto cieľov.

Prístup a výsledky

Práca v tejto oblasti sa vykonáva v úzkej koordinácii s činnosťami týkajúcimi sa MSP uvedenými v kapitole s názvom Vnútrošný trh tejto správy. Komisia využije svoju sieť Enterprise Europe Network a európske strategické partnerstvo pre klastre, ktoré sú financované v rámci programu COSME, na podporu podujatí zameraných na vytváranie kontaktov, vytvárania sietí, hľadania nových obchodných partnerov v rámci aj mimo EÚ⁶.

⁴ Ide o súčasť širšieho kontextu činnosti Komisie v tejto oblasti s cieľom zriadiť rámec pre prevádzku civilných systémov diaľkovo pilotovaných lietadiel, ako je to stanovené v jej oznámení z 8. apríla [COM(2014) 207]. Spolu s týmto cieľom Komisia podporí maximálne využívanie nástrojov EÚ určených na zabezpečenie komplexného prístupu a maximalizáciu synergií vrátane umožnenia bezpečnej integrácie týchto systémov do nerozdeleného vzdušného priestoru.

⁵ COM(2014) 297

⁶ COSME – Program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky. Rozpočet predstavuje 2,3 miliardy EUR na obdobie rokov 2014 – 2020.

Komisia objasní podmienky, za ktorých sa môžu európske štrukturálne a investičné fondy (EŠIF) použiť na podporu projektov s dvojakým využitím, a to z hľadiska investičných projektov (Európsky fond regionálneho rozvoja – rozpočet 140 miliárd EUR), ako aj zručností (Európsky sociálny fond – rozpočet 74 miliárd EUR).

Komisia navyše podporí žiadosti cezhraničných klastrov a sietí o podporu z programu európskej územnej spolupráce, ktorého celkový rozpočet predstavuje 8,7 miliárd EUR (2014 – 2020).

Využitie týchto príležitostí zostáva na spoločnostiach, klastroch a regiónoch. Komisia však v úzkej spolupráci s agentúrou EDA a Európskym združením agentúr regionálneho rozvoja (EURADA):

- zvýši informovanosť o týchto príležitostiach prostredníctvom cielených podujatí. Prvé stretnutie sa konalo v Bruseli dňa 12. mája a druhé stretnutie je naplánované na november 2014,
- v júli 2014 zverejní príručku pre regionálne orgány a MSP, v ktorej bude objasnená možnosť využitia EŠIF na podporu projektov s dvojakým využitím,
- podporí vytvorenie regionálnej siete v oblasti obrany vychádzajúcej z činnosti doposiaľ vykonávanej spolu so zainteresovanými regionálnymi orgánmi a klastrami s cieľom stanoviť mechanizmus na spoločné využívanie najlepších postupov v oblasti prístupu k EŠIF a začleniť obranu do inteligentných špecializovaných stratégií.

Hlavným cieľom týchto opatrení je zvýšiť počet úspešných žiadostí MSP a klastrov pôsobiacich v oblasti obrany o financovanie projektov s dvojakým využitím z EÚ, predovšetkým v rámci EŠIF a COSME. To by malo následne pomôcť MSP v lepšej integrácii do klastrov v celej EÚ a do súvisiacich odvetví, čoho výsledkom by mal byť diverzifikovanejší dodávateľský reťazec.

Zručnosti

Úspech európskeho obranného odvetvia závisí od udržania pracovníkov s kľúčovými zručnosťami a od nábora pracovníkov so zručnosťami, ktoré sa budú vyžadovať v budúcnosti. Konkurenčnú výhodu môže tomuto sektoru poskytnúť aj zvýšená mobilita pracovnej sily v EÚ. V niektorých oblastiach už dochádza k nedostatku zručností v dôsledku odchodu pracovníkov do dôchodku a k výskytu problémov v súvislosti s úsilím o pritiahnutie nových kvalifikovaných odborníkov.

Prístup a výsledky

Väčšina zručností, ktoré sa vyžadujú v oblasti obrany, sa v podobnej forme požadujú aj v iných priemyselných odvetviach. V dôsledku toho možno nástroje EÚ pôvodne vytvorené pre civilné odvetvia používať v širokom rozsahu.

Komisia podporí predovšetkým využívanie programov aliancií pre sektorové zručnosti a znalostných aliancií zo strany spoločností a vzdelávacích zariadení v oblasti obrany. To sa dosiahne prostredníctvom:

- komunikačnej kampane o financovaní iniciatív týkajúcich sa zručností z prostriedkov EÚ. Táto kampan sa pripraví v spolupráci s agentúrou EDA a príslušnými orgánmi vrátane Združenia pre vzdušný a kozmický priestor a obranu v Európe (ASD) a európskeho odborového zväzu IndustriAll,
- podpory využívania EŠIF na odbornú prípravu a rekvalifikáciu pracovníkov; predovšetkým zameraním sa na potreby v oblasti zručností a predvídanie reštrukturalizácií. Tento bod bude zdôraznený v usmerneniach vo vyššie uvedenej príručke, ktorá sa pripravuje pre regionálne orgány a MSP a
- začatia realizácie štúdie v roku 2015 o súčasnom a budúcom dopyte po kompetenciách a zručnostiach a ich ponuke v odvetví obrany ako základu pre našu činnosť v tejto oblasti.

Hlavným cieľom je osvojenie si komplexného chápania súčasných a budúcich potrieb európskeho sektora obrany, pokiaľ ide o zručnosti, aby mohli byť európske, vnútroštátne a regionálne politiky účinnejšie zamerané.

2.3 Využitie potenciálu dvojitého využitia výskumu a posilnenie inovácií

V oznámení a záveroch Európskej rady sa identifikoval nedostatok investícií do výskumu a inovácií ako hrozba pre dlhodobú konkurencieschopnosť európskeho obranného priemyslu a európskych obranných spôsobilostí.

Prístup a výsledky

Komisia identifikovala niekoľko spôsobov, ktorými možno podporovať výskum súvisiaci so SBOP, ktorý je uvedený nižšie. Okrem toho Komisia v prípade potreby vyvinie systémy obstarávania vo fáze pred komerčným využitím, ktoré prípadne možno použiť na preklopenie medzery medzi výskumom a trhom.

Výskum v oblasti dvojitého využitia: Komisia bude maximalizovať synergie v oboch smeroch medzi civilným výskumom realizovaným v rámci programu Horizont 2020 a obranným výskumom koordinovaným agentúrou EDA v rozsahu, ktorý umožňujú ich príslušné pravidlá. S týmto cieľom preskúma aj možnosti rozšírenia rozsahu pôsobnosti a posilnenie významu súčasnej dohody o európskej rámcovej spolupráci s agentúrou EDA.

Vychádzajúc zo záverov Európskej rady začala Komisia s identifikáciou niekoľkých oblastí inovácií a aplikácií, ku ktorým prispievajú prierezové kľúčové podporné technológie vrátane škály civilných sektorov, ktoré predstavujú dôležitú oblasť záujmu pre priemysel v oblasti

obrany a bezpečnosti. To znamená, že pre odvetvie obrany existuje veľký potenciál zapojiť sa do širšieho kontextu inovácií a technológií. Komisia vedie najmä konzultácie so skupinou na vysokej úrovni o otázke kľúčových podporných technológií⁷ (ktorá nedávno zriadila podskupinu pre oblasť potenciálu dvojitého využitia kľúčových podporných technológií), pričom táto skupina musí do konca roka 2014 podať správu.

Prípravná akcia: účelom prípravnej akcie je preukázať pridanú hodnotu prispievania EÚ do nových výskumných oblastí – dopĺňajúc civilný výskum súvisiaci s SBOP, ktorý prebieha v rámci programu Horizont 2020. Táto prípravná akcia bude trvať maximálne tri roky. Celkový objem finančných prostriedkov bude závisieť od dostupných rozpočtových zdrojov v čase prijatia a bude musieť rešpektovať stropy pre prípravnú akciu stanovené v nariadení EÚ č. 1081/2010 o rozpočtových pravidlách. V prípade úspechu by sa touto prípravnou akciou pripravil základ pre možnú tému výskumu súvisiaceho s SBOP, ktorý by sa mohol financovať z ďalšieho viacročného finančného rámca. Hoci toto úsilie nemôže nahradiť vnútroštátne investície do výskumu a vývoja v oblasti obrany, malo by však podporiť synergie s vnútroštátnym úsilím v oblasti výskumu a podnietiť priemyselnú spoluprácu.

Rozsah prípravnej akcie sa určí po konzultácii s členskými štátmi, Európskym parlamentom, agentúrou EDA, ESVČ a priemyslom. Aby prípravná akcia bola úspešná, je potrebné rozpoznať osobitosti výskumu týkajúceho sa obrany vrátane oblastí a modelov výskumu, práv duševného vlastníctva, dôvernosti výsledkov, spolufinancovania a pravidiel účasti, úlohy členských štátov, pričom sa musí zaistiť atraktivnosť pre účasť priemyslu. Centrálnu úlohu bude zohrávať otázka riadenia.

Komisia sa domnieva, že tieto zásady a konkrétne problémy týkajúce sa prípravnej akcie by mohol posudzovať nezávislý poradný orgán, ktorý by tvorili subjekty zodpovedné za rozhodovanie a odborníci na najvyššej úrovni. Táto „skupina osobností“ by pozostávala z približne 20 predstaviteľov na vysokej úrovni z členských štátov, Európskeho parlamentu, priemyslu a akademickej obce.

2.4 Rozvoj spôsobilostí

Komisia v oznámení zdôraznila nutnosť riešiť celú škálu potrieb v oblasti spôsobilostí s cieľom zvládnuť mnohé výzvy, ktorým čelí Európa. Hoci ide o základnú zodpovednosť členských štátov a agentúry EDA, Komisia môže významne prispieť v súlade s jej právomocami v oblasti nevojenskej bezpečnosti (napr. boj proti terorizmu, ochrana vonkajších hraníc, námorný dozor a civilná ochrana).

⁷ Skupina bola založená vo februári 2013 s cieľom radiť Komisii v otázke spôsobov podpory využívania kľúčových podporných technológií v Európe.

Prístup a výsledky

Spoločné posúdenie potrebných spôsobilostí: Komisia spoločne s vysokým predstaviteľom a agentúrou EDA vykoná spoločné posúdenie spôsobilostí s dvojakým využitím potrebných pre bezpečnostnú a obrannú politiku EÚ. Cieľom je poukázať na oblasti, v ktorých sú vojenské a nevojenské potreby v oblasti spôsobilostí podobné, a určiť potenciál pre synergie, v ktorých sa zohľadnia aj oblasti spôsobilostí zdôraznené Európskou radou vrátane systémov diaľkovo pilotovaných lietadiel (RPAS), satelitných komunikačných systémov (SatCom) a kybernetickej bezpečnosti.

Spoločné prostredie na výmenu informácií (CISE) pre oblasť námorníctva EÚ: v oznámení, ktoré má byť prijaté v júli 2014 v kontexte stratégie námornej bezpečnosti Európskej únie⁸, sa uvedie implementačný plán pre CISE. Okrem toho sa pred implementáciou v roku 2020 CISE ďalej rozvinie, použije v praxi a otestuje vo väčšom rozsahu v rámci projektu plánovaného členskými štátmi.

Civilno-vojenská spolupráca: v záujme zlepšenia praktickej civilno-vojenskej spolupráce vychádzajúcej zo súčasných sietí EÚ zriaďuje Komisia spoločne s agentúrou EDA neformálnu koordinačnú skupinu s cieľom viac posilniť synergie a určiť oblasti pre ďalšiu spoluprácu. Z prvých úvah vyplýva, že chemické, biologické, rádiologické a jadrové látky a výbušniny (CBRN-E) a detekčné technológie predstavujú niektoré zo sľubných oblastí pre rozvoj synergií medzi politikami Komisie týkajúcimi sa vnútornej bezpečnosti a činnosťami agentúry. Komisia prijala 5. mája svoje oznámenie o novom prístupe EÚ k odhaľovaniu a zmiernovaniu rizík CBRN-E (COM(2014) 247), v ktorom sa takisto poukazovalo na potrebu posilnenej civilno-vojenskej spolupráce v týchto oblastiach. Ďalšie diskusie s členskými štátmi sa budú uskutočňovať v rámci existujúcej poradnej skupiny Komisie pre CBRN-E.

2.5 Kozmický priestor a obrana

Čoraz väčšiu ústrednú úlohu pri zvládaní našich bezpečnostných výziev zohráva rozvoj európskych a vnútroštátnych spôsobilostí v kozmickom priestore. Hoci niektoré spôsobilosti v kozmickom priestore musia zostať pod výhradnou vnútroštátnou/vojenskou kontrolou, Komisia sa domnieva, že v tejto oblasti existujú významné potenciálne prínosy z hľadiska zníženia nákladov a dosiahnutia väčšej účinnosti, ktoré vyplývajú zo zvýšených synergií medzi vnútroštátnymi a európskymi vesmírnymi spôsobilosťami.

Prístup a výsledky

Komisia bude pokračovať vo svojej činnosti zameranej na ochranu vesmírnej infraštruktúry a podporu rozvoja budúcej generácie satelitných komunikačných systémov (SATCOM).

⁸ Oznámenie zo 6. marca 2014 [JOIN(2014) 9].

Dohľad nad kozmickým priestorom a sledovanie tohto priestoru (SST): návrh Komisie týkajúci sa rámca podpory pre SST na ochranu vesmírnej infraštruktúry bol prijatý 2. apríla 2014. Vďaka tomu sa podporí vnútroštátne úsilie o vytvorenie konzorcia SST a poskytovanie služieb v oblasti SST na európskej úrovni. Komisia po zriadení tohto konzorcia podporí prostredníctvom programu Horizont 2020 rozvoj a obnovu aktív v rámci SST.

Satelitné komunikačné systémy (SATCOM): v tejto oblasti bola v súlade so závermi Európskej rady zriadená skupina používateľov, ktorú tvoria útvary Komisie, ESVČ, agentúra EDA a Európska vesmírna agentúra. Táto skupina používateľov sa venuje otázke fragmentácie dopytu po bezpečných satelitných komunikačných systémoch a bude pomáhať pri podpore členských štátov v príprave budúcej generácie štátnych satelitných komunikačných systémov.

Komisia navyše v úzkej spolupráci so skupinou používateľov začne s realizáciou štúdie určenej na zmapovanie dopytu po satelitných komunikačných systémoch zo strany používateľov civilnej bezpečnosti, ako aj zo strany veľkých infraštruktúr EÚ. Výsledky sa očakávajú v roku 2015.

Napokon v rámci rozsahu svojich právomocí Komisia preskúma možnosť prispieť k zlepšeniu prístupu EÚ k satelitnému snímaniu s vysokým rozlíšením s cieľom podporiť misie a operácie SZBP a SBOP.

2.6 Uplatňovanie energetickej politiky EÚ a podporné nástroje v odvetví obrany

Ozbrojené sily majú veľký záujem o zníženie svojej energetickej stopy, čím by mohli významne prispieť k energetickým cieľom Únie.

Prístup a výsledky

Komisia začala v roku 2013 realizovať diskusie s členskými štátmi a agentúrou EDA, ktoré sa týkali zriadenia konzultačného fóra pre energetiku v odvetví obrany a bezpečnosti. Poslaním tohto konzultačného fóra bude zblížiť odborné znalosti v oblasti tvorby politik a ďalších iniciatív o energetike s osobitnými požiadavkami a prostredím ozbrojených síl.

Predpokladá sa, že konzultačné fórum bude funkčné do konca roku 2014. Na ministerstvách obrany a/alebo v súvisiacich inštitúciách by sa na jeseň mali zriadiť jednotné národné kontaktné miesta pre energetické otázky. Financovanie konzultačného fóra zo zdrojov EÚ je predbežne vyhradené na obdobie rokov 2014 – 2015 s možným predĺžením v prípade, ak sa preukáže užitočnosť iniciatívy pre členské štáty.

V diskusiách s vnútroštátnymi odborníkmi sa odhalila potreba informovať o tom, ako možno politiky a právne predpisy EÚ v oblasti energetiky implementovať v odvetví obrany s cieľom

zlepšiť spôsobilosti ozbrojených síl a prispieť k dosiahnutiu cieľov na úrovni EÚ a vnútroštátnych cieľov v oblasti: 1) energetickej efektívnosti, 2) využívania obnoviteľných zdrojov energie a 3) ochrany kritickej energetickej infraštruktúry.

Z tohto dôvodu vypracuje konzultačné fórum do konca roku 2015 niekoľko dokumentov vrátane:

- usmerňujúcich dokumentov o a) vykonávaní príslušných právnych predpisov EÚ v oblasti energetiky a b) finančných investíciách do energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie v odvetví obrany;
- koncepcií a odporúčaní pre spoločné akcie medzi členskými štátmi s cieľom zlepšiť ochranu kritických energetických infraštruktúr.

2.7 Posilnenie medzinárodného rozmeru

V dôsledku znižovania rozpočtov na obranu v Európe v posledných rokoch začal vývoz na trhy tretích krajín získavať pre európsky priemysel, ktorý si takto kompenzuje znížený dopyt na domácich trhoch, stále väčší význam.

Prístup a výsledky

Konkurencieschopnosť na trhoch tretích krajín: Komisia prediskutuje so zainteresovanými stranami spôsob podpory európskeho obranného priemyslu na trhoch tretích krajín. K problémom, ktoré sa budú riešiť, patria: vplyv kompenzačných požiadaviek v tretích krajinách na európske odvetvie obrany; prekážky, ktorým čelí európsky priemysel pri súťaži o verejné zákazky v tretích krajinách a prínos obchodných a investičných dohôd EÚ; podpora, ktorú získavajú konkurenčné subjekty z tretích krajín a rozsah, v akom by bolo možné podobnú podporu poskytovať spoločnostiam z EÚ.

Komisia s cieľom prediskutovať tieto problémy vytvorí vo štvrtom štvrtroku 2014 fórum, ktoré spojí predstaviteľov vlád a priemyslu. Na základe výsledkov tohto dialógu Komisia prehodnotí potrebu ďalších krokov. Komisia bude zároveň pokračovať v pravidelnom zapájaní zainteresovaných strán, najmä v kontexte rokovaní o obchodných a investičných dohodách s tretími krajinami.

Kontrola vývozu položiek s dvojakým použitím: V nadväznosti na správu Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní nariadenia č. 428/2009⁹ prijala Komisia 24. apríla 2014 oznámenie o preskúmaní politiky kontroly vývozu.¹⁰ Cieľom tohto oznámenia je zmapovanie

⁹ COM(2013) 710 zo 16. októbra 2013.

¹⁰ COM(2014) 244 z 24. apríla 2014.

smerovania kontrol strategického vývozu EÚ a jeho súčasťou je určenie konkrétnych politických možností ich modernizácie.

Komisia ako ďalší krok revízie politiky teraz vykoná posúdenie vplyvu rôznych možností revízie, ktoré boli uvedené v oznámení. Tento postup bude sprevádzať externá štúdia a bude obsahovať ciele verejné konzultácie, ako aj „priemyselné fórum“ pre hlavné zainteresované strany. Komisia plánuje dokončiť posúdenie vplyvu v prvej polovici roku 2015, čo bude predstavovať základ pre možné prijatie opatrení v budúcnosti.

3. Záver

Táto správa nadväzuje na oznámenie Komisie prijaté v júli 2013 a prispieva k vykonaniu záverov Európskej rady z decembra 2013. Zároveň sa ňou zaisťuje kontinuita činnosti Komisie v oblasti obrany a bezpečnosti a vytvára prepojenie s príspevkom Komisie pre zasadnutie Európskej rady v júni 2015.

Komisia môže významne prispieť k posilneniu európskeho odvetvia obrany a bezpečnosti predovšetkým prostredníctvom jej politik v oblasti vnútorného trhu, priemyslu, výskumu a inovácií. Platí to najmä preto, lebo vzťah medzi civilnou oblasťou a oblasťou obrany sa zintenzívňuje, pričom deliaca čiara medzi týmito oblasťami sa čoraz viac stiera. Zjavné je to predovšetkým pri misiách SBOP, ktoré sú väčšinou civilné a vyžadujú si účinnosť úzkej civilno-vojenskej spolupráce. To spôsobuje zvýšenie dopytu po väčších civilno-vojenských synergiách v oblastiach, ako je komunikácia, strategická doprava, dohľad, systémy diaľkovo pilotovaných lietadiel atď. EÚ a najmä Komisia a vysoká predstaviteľka a EDA majú ideálnu pozíciu, aby mohli reagovať na túto výzvu.

Investície do výskumu a vývoja v oblasti obrany zároveň stále dramaticky klesajú. V porovnaní s rokom 2011 sa výdavky na výskum a vývoj v oblasti obrany v celej EÚ v roku 2012 znížili o 38 %. Čiastočným výsledkom je zväčšovanie rozdielu medzi výskumom a vývojom v civilnej oblasti a výskumom a vývojom v oblasti obrany. Závislosť obranného priemyslu na technológiách s civilným pôvodom sa preto zväčšuje a súčasne sa zväčšuje aj tendencia diverzifikovania na civilné podniky. Na druhej strane skupujú civilné spoločnosti technológie, ako je robotika, ktoré sú takisto predmetom záujmu firiem pôsobiacich v oblasti obrany. Preto sa dôležité technológie, ako sú tie, ktoré súvisia s „Big Data“, syntetickou biológiou, 3D tlačou atď., stanú významným zdrojom inovácií pre obranný ako aj civilný priemysel.

Hoci je stále náročné predpovedať, ako bude európske odvetvie obrany a bezpečnosti vyzeráť o ďalších 20 až 30 rokov, je zrejmé, že priemyselné podmienky sa menia. Činnosti v oblasti obrany budú mať naďalej svoje osobitosti, avšak pre toto odvetvie budú mať čoraz väčší význam civilné prvky. Vďaka tomuto trendu sa mnohé z politik Komisie stávajú pre obranu stále viac relevantnejšie a vznikajú príležitosti pre nové synergie a väčšiu účinnosť, ktoré by Európa nemala nechať nevyužitú.